

HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta:	Vojtěch Machovský
Téma práce:	Zásada nemo tenetur se ipsum accusare
Rozsah práce	44 stran
Datum odevzdání práce:	4.9.2023
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
Oponent diplomové práce:	Doc. JUDr. Bc. Vladimír Pelc, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu:

Diplomant si za téma své práce zvolil problematiku, která se v poslední době stává pro posluchače velmi atraktivní. Jedná se ovšem o problematiku dosti obtížnou, neboť interpretační a aplikační praxe se neustále vyvíjí a nadále přetrvává řada sporných a diskusních otázek, dosud uspokojivě nevyřešených ani naukou, ani judikaturou. Proto třeba diplomovou práci, věnovanou problematice zásady nemo tenetur se ipsum accusare, považovat za aktuální, žádoucí a potřebnou.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody:

Problematika zásady nemo tenetur se ipsum accusare je poměrně náročná na zpracování pramenného materiálu, který totiž většinou představuje judikatura soudů, zejména soudů ústavních a soudů mezinárodních, která nadto prodělala a stále prodělává určitý vývoj. Náročná je práce ovšem i na vlastní zpracování, a to především proto, že pro její zdárné zpracování jsou potřebné velmi dobré znalosti celého trestního procesu (zejména samozřejmě problematiky dokazování. Metoda deskripce, kritické analýzy a komparace, které byly v práci použity, odpovídají předmětu práce a vytyčeným cílům.

3. Formální a systematické členění práce:

Diplomant se nejprve věnuje historickému vývoji předmětné zásady, a to jednak v anglo-americké oblasti, jednak v kontinentální Evropě a jednak na území Československa. Na to navazuje kapitola věnovaná zakotvení analyzované zásady v ústavních a zákonných normách, resp. v normách mezinárodních a normách unijních. Dále je pak pozornost věnovaná uplatnění zásady nemo tenetur v současném trestním procesu, a to se zvláštním zaměřením na její vztahu k dohodě o vině a trestu a k institutu prohlášení viny. Systematika členění práce je proto v principu logická a funkční.

4. Vyjádření k práci

Práci lze celkově hodnotit jako dobrou. Diplomant v historickém vývoji předmětné zásady důvodně odlišuje situaci v anglo-americké justiční praxi, kde vývoj právního učení byl poměrně lineární (viz zejména klíčová rozhodnutí ve věci *Lilburn vs. Spojené království* a *Miranda vs. Arizona*) a v kontinentální Evropě, kde vývoj od starověku až po konec devatenáctého století (viz *Glaserův trestní řád 1873*) prošel řadou peripetií. Pokud jde ovšem o uplatnění této zásady na území Československa po 2. světové válce, tak namísto očekávaného rozboru právní úpravy z této doby, příp. judikatury a literatury, se zde diplomant zabývá kritickou analýzou politických procesů v padesátých letech (*Slánský, Horáková, Toufar*). V kapitole věnované současnému zakotvení zásady nemo tenetur v právním řádu České republiky, je důvodně zmiňován čl. 37 odst. 1 Listiny a ta ustanovení trestního řádu, která zakotvují právo obviněného nebo svědka nevypovídat, resp. zákaz donucování k výpovědi. Přehledně a ilustrativně je zpracována partie věnovaná zakotvení předmětné zásady v mezinárodních a v unijních dokumentech (*Mezinárodní pakt o občanských a politických právech - 1966, Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání - 1984, Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod - 1950, Listina základních práv Evropské unie -2000*). Dobře jsou zpracovány pasáže o významných rozhodnutích ESLP, resp. Soudního dvora EU (*Funke vs. Francie, Murray vs. Spojené království, Saunders vs. Spojené království, Serves vs. Francie, Jalloh vs. Německo a Gägen vs. Německo*). Ostatně vycházejí právě z těchto rozhodnutí Ústavní soud ČR převzal řadu myšlenek a mimo jiné rovněž test legitimacy zásahů do práv a svobod. V kapitole věnované uplatnění zásady nemo tenetur v současném trestním procesu, která by měla být patrně klíčovou partií práce, nalézáme ovšem jen poměrně stručnou zmínku o nutnosti odlišení donucování k aktivnímu jednání od donucování k pasivnímu strpění některých úkonů, i když právě této otázce se literatura a zejména judikatura poměrně obsáhle věnovaly. Naproti tomu vzdor očekávání v této kapitole nalezneme poměrně obsáhlé

pojednání o porušování dané zásady v některých zemích (Ruská federace, Bělorusko, ČLR, KLDL, USA a Islámský stát). Konečně poslední kapitola práce, věnovaná zásadě nemo tenetur ve vztahu k dohodě o vině a trestu a k prohlášení viny, obsahuje vzdor svému názvu spíše charakteristiku těchto institutů a jejich klady a nedostatky, než hlubší analýzu vztahu těchto institutů ke zkoumané zásadě, který je zde uváděn více méně jen okrajově.

Celkově lze předloženou diplomovou práci v základních směrech hodnotit jako dobrou. Diplomant především prokázal pěknou orientaci v klíčových rozhodnutích soudů působících v systému common law, jakož i v rozhodnutích ESLP. Poměrně dobře je zpracována i partie o zakotvení zásady v Listině a v trestním řádu, resp. v mezinárodních a unijních dokumentech. Rozhodně mnohem větší pozornost měla být věnována nálezům Ústavního soudu ČR a judikatuře Nejvyššího soudu ČR. Těžiště interpretace zásady nemo tenetur totiž tkví právě v nálezech Ústavního soudu ČR, přičemž diplomant v textu své práce cituje pouze jediný (III ÚS 149/97). Kromě případů práva nevypovídat, resp. zákazu donucování k výpovědi, stranou pozornosti jsou prakticky zcela ponechány další procesní situace, ve kterých se zásada nemo tenetur může uplatnit (donucování k vydávání listin a věcí důležitých pro trestní řízení, k vydání prohlášení o majetku, k účast na procesních úkonech, k předložení důkazů pod sankcí pořádkové pokuty nebo jiné sankce podle jiných právních předpisů, k usvědčující výpovědi hrozbou nevyhovění žádosti o podmíněné propuštění, k možnost obviněného nebo dokonce již odsouzeného odepřít výpověď v postavení svědka z důvodu nebezpečí svého trestního postihu a řada dalších). Důsledněji měly být rovněž provedeny jazykové a písařské korektury (soud „vyjudikoval“, presumpce „vinny“, různost fontů písma použitých v poznámkách pod čarou aj.). Text práce je zpracován srozumitelně a přehledně. Místy ovšem práce připomíná spíše politický komentář než odbornou studii. S prameny diplomant pracuje samostatně a efektivně.

Závěr: předložená diplomová práce po obsahové i po formální stránce splňuje základní požadavky na ni kladené a je způsobilým podkladem pro ústní obhajobu.

Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce byl splněn.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství.	Kritická analýza současné právní úpravy a aplikační praxe prokazují samostatný přístup.
Logická stavba práce	Práce má logickou strukturu, počínaje historickým vývojem, přes zakotvení zásady v normativních aktech až po uplatnění zásady v trestním procesu, včetně institutů prohlášení viny a dohody o vině a trestu.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Účelné využití poznatků z literárních a dalších pramenů. Hojně jsou zastoupeny zahraniční zdroje. Veškeré prameny, citace i odkazy jsou důsledně vyznačovány.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka provedeného rozboru zkoumané problematiky v zásadě odpovídá zaměření a cílům práce.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Z formálního hlediska je text práce zpracován dobře.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň zpracování mají dobrou úroveň.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Dobře.
Otázky k zodpovězení při obhajobě	Zda se Evropský soud pro lidská práva a Ústavní soud ČR zabývaly otázkou důsledků „mlčení obviněného“ (tj. odepření výpovědi), a pokud ano, k jakým závěrům dospěly?

V Praze dne 11.9.2023

JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
vedoucí diplomové práce